BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

ĐẠO ĐỨC 5

sach-giao-khoa.com

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NGUYỄN THỊ TOAN (Tổng Chủ biên)
TRẦN THÀNH NAM (Chủ biên)
NGUYỄN THỊ HOÀNG ANH – NGUYỄN NGỌC DUNG

ĐẠO ĐỨC 5

(Tái bản lần thứ hai)

sach-giao-khoa.com

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Mỗi hoạt động học tập trong sách *Đạo đức 5* đều được chỉ dẫn bằng một kí hiệu nhất định. Thầy cô giáo sẽ hướng dẫn các em học theo các chỉ dẫn này.

KHỞI ĐỘNG

Mở đầu, tạo hứng thú để dẫn vào bài mới.

KHÁM PHÁ

Hình thành tri thức, kĩ năng mới.

LUYỆN TẬP

Củng cố tri thức, rèn luyện kĩ năng đã được khám phá.

VẬN DỤNG

Vận dụng những tri thức đã học vào thực tiễn cuộc sống.

Để mỗi bài học thực sự có ý nghĩa, các em hãy thường xuyên vận dụng những điều đã học vào cuộc sống hằng ngày ở nhà, ở trường và ở nơi công cộng.

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

---

sách-giáo-khoa.com

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh thân mến!

Nhằm góp phần hình thành, phát triển phẩm chất và năng lực cần thiết của người công dân Việt Nam nhỏ tuổi trong thời đại mới, sách giáo khoa *Đạo đức 5* được biên soạn thành 8 chủ đề với 3 mạch nội dung giáo dục:

– *Giáo dục đạo đức:* Biết ơn những người có công với quê hương, đất nước; Tôn trọng sự khác biệt của người khác; Vượt qua khó khăn; Bảo vệ cái đúng, cái tốt; Bảo vệ môi trường sống.

– *Giáo dục kĩ năng sống:* Lập kế hoạch cá nhân; Phòng, tránh xâm hại.

– *Giáo dục kinh tế:* Sử dụng tiền hợp lí.

Mỗi bài học trong sách được thiết kế theo chuỗi hoạt động học tập giúp các em chủ động khám phá kiến thức, rèn luyện kĩ năng, vận dụng những điều đã học vào thực tiễn, dần dần trở thành hành động tự giác của các em trong cuộc sống.

Hi vọng cuốn sách sẽ là người bạn tin cậy, đồng hành cùng các em trong những giờ học vui vẻ và bổ ích!

Chúc các em học tập hiệu quả với cuốn sách này!

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

	Trang
Hướng dẫn sử dụng sách	2
Lời nói đầu	3
Chủ đề: BIẾT ƠN NHỮNG NGƯỜI CÓ CÔNG VỚI QUÊ HƯƠNG, ĐẤT NƯỚC	
Bài 1 – Biết ơn những người có công với quê hương, đất nước	5
Chủ đề: TÔN TRỌNG SỰ KHÁC BIỆT CỦA NGƯỜI KHÁC	
Bài 2 – Tôn trọng sự khác biệt của người khác	13
Chủ đề: VƯỢT QUA KHÓ KHĂN	
Bài 3 – Vượt qua khó khăn	19
Chủ đề: BẢO VỆ CÁI ĐÚNG, CÁI TỐT	
Bài 4 – Bảo vệ cái đúng, cái tốt	25
Chủ đề: BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG SỐNG	
Bài 5 – Bảo vệ môi trường sống	31
Chủ đề: LẬP KẾ HOẠCH CÁ NHÂN	
Bài 6 – Lập kế hoạch cá nhân	40
Chủ đề: PHÒNG, TRÁNH XÂM HẠI	
Bài 7 – Phòng, tránh xâm hại	47
Chủ đề: SỬ DỤNG TIỀN HỢP LÍ	
Bài 8 – Sử dụng tiền hợp lí	57
Một số thuật ngữ dùng trong sách	63
Nguồn ảnh sử dụng	63

sách-giáo-khoa.com

CHỦ ĐỀ

BIẾT ƠN NHỮNG NGƯỜI CÓ CÔNG VỚI QUÊ HƯƠNG, ĐẤT NƯỚC

Bài 1

Biết ơn những người có công với quê hương, đất nước

MỤC TIÊU

- Kể được tên và đóng góp của những người có công với quê hương, đất nước.
- Biết vì sao phải biết ơn những người có công với quê hương, đất nước.
- Thể hiện được lòng biết ơn bằng lời nói, việc làm cụ thể phù hợp với lứa tuổi.
- Nhắc nhở bạn bè có thái độ, hành vi biết ơn những người có công với quê hương, đất nước.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy nghe/hát bài "Biết ơn chị Võ Thị Sáu" (sáng tác: Nguyễn Đức Toàn) và chia sẻ cảm xúc của em về bài hát đó.

sach-giao-khoa.com

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu đóng góp của những người có công với quê hương, đất nước

a) Em hãy đọc thông tin và trả lời câu hỏi:

Võ Thị Sáu – nữ anh hùng huyền thoại vùng Đất Đỏ

Chị Võ Thị Sáu (1933 – 1952), sinh tại xã Phước Thọ, huyện Đất Đỏ, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu (nay thuộc xã Đất Đỏ, Thành phố Hồ Chí Minh). Chị tham gia cách mạng từ năm 14 tuổi và trở thành nữ chiến sĩ trinh sát nổi tiếng gan dạ của đội Công an xung phong Đất Đỏ. Tháng 2 năm 1950, khi dùng lựu đạn tập kích diệt hai tên ác ôn Cả Suốt, Cả Đay, không may chị bị sa vào tay địch. Bị bắt giam trong tù, chị Sáu vẫn tiếp tục làm liên lạc và cùng các đồng chí đấu tranh đòi cải thiện cuộc sống nhà tù. Kẻ địch dùng mọi cực hình tra tấn nhưng không khai thác được gì nên đã đưa chị về giam ở khám Chí Hoà, Sài Gòn và mở phiên toà, tuyên án tử hình chị. Đứng trước toà, chị Võ Thị Sáu khi ấy mới 17 tuổi lớn giọng đanh thép: "Yêu nước, chống bọn thực dân xâm lược không phải là tội".

Thực dân Pháp đưa chị cùng một số người tù cách mạng ra nhà tù Côn Đảo. Đêm trước khi bị hành hình, chị đã gửi lòng mình với đất nước, nhân dân bằng những bài ca cách mạng. Viên cố đạo hỏi chị: "Trước khi chết, con có điều gì ân hận không?". Chị nhìn thẳng vào mặt ông ta, trả lời: "Tôi chỉ ân hận là chưa tiêu diệt hết bọn thực dân cướp nước và lũ tay sai bán nước". Ra đến pháp trường, chị yêu cầu không bịt mắt để được nhìn đất nước thân yêu đến giây phút cuối cùng.

(Theo Bùi Việt Thanh, Hoài Lộc, *Võ Thị Sáu*, NXB Kim Đồng, 2021)

- Chị Võ Thị Sáu đã có công gì đối với quê hương, đất nước?
- Hãy chia sẻ suy nghĩ, cảm nhận của em về tấm gương đó.

b) Em hãy quan sát, tìm hiểu về các nhân vật trong những bức ảnh dưới đây và thực hiện yêu cầu:

Đại tướng Võ Nguyên Giáp (1911 – 2013)

Nhạc sĩ Văn Cao (1923 – 1995)

Bác sĩ Tôn Thất Tùng (1912 – 1982)

Mẹ Việt Nam Anh hùng Nguyễn Thị Thứ (1904 – 2010)

Giáo sư, Nhà giáo Nhân dân Hoàng Xuân Sính

Bà Mai Kiều Liên – Tổng Giám đốc Công ty sữa Việt Nam Vinamilk

– Nêu những đóng góp cho quê hương, đất nước của các nhân vật trong mỗi bức ảnh trên.

– Hãy kể thêm tên và đóng góp của những người có công với quê hương, đất nước trong các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hoá, khoa học, giáo dục,... mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải biết ơn người có công với quê hương, đất nước

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi:

a *Sáng Chủ nhật, các bạn trong thôn đến Nhà Văn hoá để nghe bác trưởng thôn nói chuyện. Bác kể: Thôn mang tên người đã có công giúp dân đắp đê lấn biển, mở mang đồng ruộng để sản xuất, vượt qua đói nghèo, xây dựng thôn giàu đẹp, yên vui.*

b *Kỉ niệm ngày Thương binh liệt sĩ 27 tháng 7, giáo viên và học sinh dâng hương lên tượng đài "Tổ quốc ghi công". Thầy trò rưng rưng xúc động nhớ lời Bác Hồ từng nói: "Máu đào của các liệt sĩ đã làm cho lá cờ cách mạng thêm đỏ chói. Sự hi sinh anh dũng của các liệt sĩ đã giúp cho đất nước Việt Nam của chúng ta được nở hoa độc lập, kết quả tự do".(1)*

Vì sao chúng ta cần phải biết ơn những người có công với quê hương, đất nước?

(1) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, trang 401, NXB Chính trị quốc gia, 2011.

3 Tìm hiểu những việc cần làm để thể hiện lòng biết ơn người có công với quê hương, đất nước

Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu:
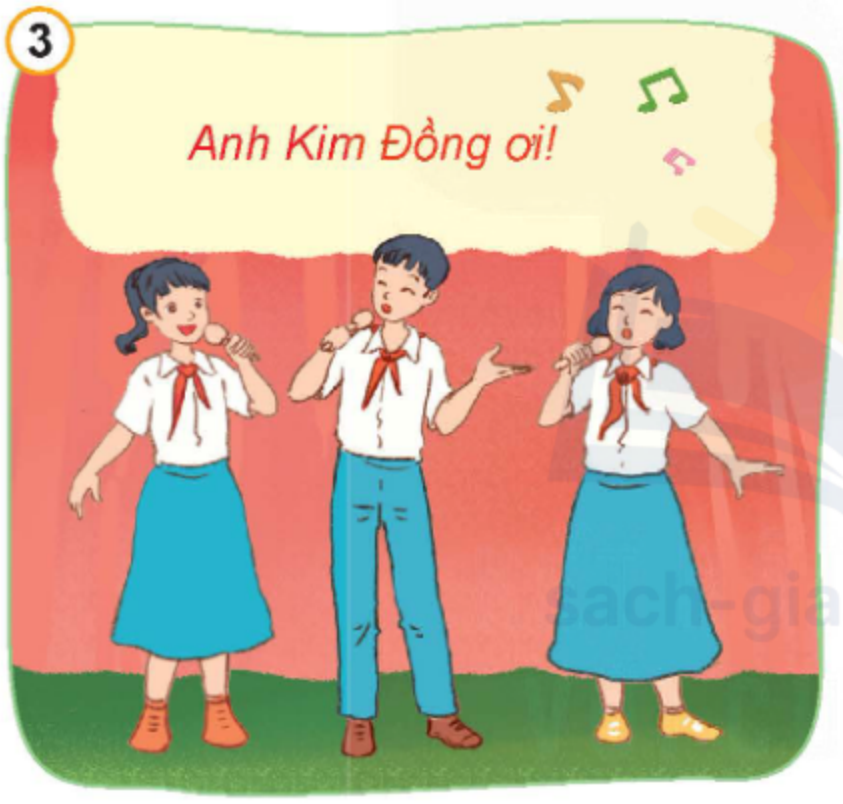
1

2

3

4

5

6

– Em hãy kể những việc làm thể hiện lòng biết ơn người có công với quê hương, đất nước trong các bức tranh trên.

– Kể thêm những việc làm khác thể hiện lòng biết ơn với người có công với quê hương, đất nước.

LUYỆN TẬP

1 Theo em, ai là người có công với quê hương, đất nước? Vì sao?

a *Người lính chiến đấu bảo vệ Tổ quốc.*

b *Mẹ Việt Nam Anh hùng.*

c *Tất cả những người lao động.*

d *Người sáng lập nên một nghề (ông tổ nghề).*

e *Người lập nên một làng.*

g *Tất cả các ca sĩ, diễn viên.*

h *Nhà khoa học có nhiều cống hiến.*

i *Tất cả những người giàu có, thành đạt.*

sách-giáo-khoa.com

2 Em đồng tình hoặc không đồng tình với ý kiến của bạn nào? Vì sao?

a *An: "Những người có công với quê hương, đất nước là người mang lại hoà bình cho chúng ta".*

Đạt: "Những người có đóng góp trong mọi lĩnh vực đều là người có công với quê hương, đất nước".

b *Tình: "Đền ơn đáp nghĩa là trách nhiệm của mọi công dân".*

Thanh: "Việc đền ơn đáp nghĩa chỉ là trách nhiệm của Nhà nước và người lớn tuổi".

c *Thực: "Phải quan tâm, chăm sóc những gia đình thương binh, liệt sĩ mới là biết ơn người có công với quê hương, đất nước".*

Nghĩa: "Học tập chăm chỉ để trở thành người có ích cho xã hội cũng là biết ơn người có công với quê hương, đất nước".

d *Bình: "Chúng ta cần biết ơn người có công với quê hương, đất nước là những người nổi tiếng".*

Minh: "Chúng ta cần biết ơn cả những người có đóng góp thầm lặng trong cuộc sống hằng ngày cho quê hương, đất nước".

3 Việc làm nào dưới đây thể hiện lòng biết ơn người có công với quê hương, đất nước? Vì sao?

a *Chăm sóc Bà mẹ Việt Nam Anh hùng.*

b *Cố gắng học giỏi để sau này góp phần xây dựng quê hương giàu đẹp.*

c *Tham gia các hoạt động vui chơi, giải trí.*

d *Tìm hiểu, tuyên truyền về lịch sử quê hương.*

e *Viết về tấm gương người có công với quê hương, đất nước.*

g *Tham quan danh lam thắng cảnh của đất nước.*

4 Em có nhận xét gì về thái độ, hành vi của các bạn trong các trường hợp dưới đây?

a *Giờ ra chơi, Thắng lấy bút để tô màu và vẽ thêm râu, tóc vào ảnh một danh nhân trong sách giáo khoa.*

b *Vân rất thích tìm hiểu về lịch sử dân tộc, đặc biệt là đọc truyện về anh hùng đất Việt.*

c *Thảo và các bạn cùng khu phố rủ nhau đến chia buồn và giúp đỡ gia đình người lính cứu hoả đã hi sinh trong khi làm nhiệm vụ. Phúc không đi vì cho rằng mình không quen người lính ấy.*

d *Nhà trường phát động cuộc thi "Tìm hiểu về những người có công với quê hương, đất nước". Kha không muốn tham gia vì sợ ảnh hưởng tới thời gian học.*

?

Em có lời khuyên gì dành cho các bạn có thái độ, hành vi chưa đúng trong những trường hợp trên?

5 Xử lí tình huống

a Các bạn trong lớp tích cực tham gia phong trào "Chăm sóc các gia đình thương binh, liệt sĩ và người có công với cách mạng". Sơn nói với các bạn: "Tớ không tham gia đâu vì ông tớ cũng là thương binh".

Nếu có mặt ở đó, em sẽ nói gì với Sơn?

b Páo ước mơ sau này được trở thành người lính biên phòng ngày đêm canh giữ biên cương. Khánh thắc mắc: "Bây giờ đất nước đã hoà bình rồi, sao bạn không mơ ước trở thành doanh nhân hay kĩ sư, bác sĩ?".

Nếu là Páo, em sẽ nói gì với bạn?

sach-giao-khoa.com

c Nhờ sự tài trợ của một số doanh nhân trong chương trình "Nhịp cầu hạnh phúc", bản của Sử đã có chiếc cầu bắc qua suối. Biết ơn các nhà tài trợ, mọi người trong bản bàn nhau bảo vệ cây cầu bằng cách làm biển cấm những xe chở hàng nặng đi qua. Nhưng một số bạn lại nói: "Sao phải làm thế! Hỏng cây cầu này thì họ lại tài trợ để làm cây cầu khác mà!".

Nếu là Sử, em sẽ nói gì với các bạn?

d Bác Phú nhận nuôi nhiều trẻ em mồ côi không nơi nương tựa. Thỉnh thoảng, Thu và các bạn mang đồ ăn, quần áo, sách vở đến cho các em và giúp bác chăm sóc, dạy dỗ các em nhỏ. Gần đây, gia đình Thu muốn bạn dành nhiều thời gian hơn cho học tập nên khuyên bạn không tiếp tục công việc đó nữa, Thu rất buồn nhưng không biết phải làm sao.

Nếu là Thu, em sẽ làm gì?

VẬN DỤNG

1. Hãy chia sẻ những việc em đã và sẽ làm để tỏ lòng biết ơn người có công với quê hương, đất nước.

2. Hãy tạo ra một sản phẩm (viết đoạn văn, vẽ bức tranh, thiết kế poster,...) thể hiện lòng biết ơn những người có công với quê hương, đất nước.

sách-giáo-khoa.com

Uống nước nhớ nguồn.

CHỦ ĐỀ

TÔN TRỌNG SỰ KHÁC BIỆT CỦA NGƯỜI KHÁC

Bài 2 Tôn trọng sự khác biệt của người khác

MỤC TIÊU

- Kể được một số biểu hiện tôn trọng sự khác biệt (về đặc điểm cá nhân, giới tính, hoàn cảnh, dân tộc,...) của người khác.
- Biết vì sao phải tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người.
- Thể hiện được bằng lời nói, hành động, thái độ tôn trọng sự khác biệt của người khác.
- Không đồng tình với những hành vi phân biệt đối xử vì sự khác biệt về đặc điểm cá nhân, giới tính, hoàn cảnh, dân tộc,...

KHỞI ĐỘNG

Tham gia trò chơi "Bạn ấy là ai?".

Em hãy mô tả nét riêng về ngoại hình, tính cách, sở thích,... của một bạn trong lớp để các bạn khác đoán xem đó là ai.

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu một số biểu hiện tôn trọng sự khác biệt

Đọc các trường hợp dưới đây và thực hiện yêu cầu:

a *Thái có cơ thể mập mạp nên khi được các bạn gọi vào sân đá bóng, bạn sợ mình chạy không nhanh sẽ khiến đội bị thua. Thấy vậy, Minh động viên: "Đừng lo! Bạn có thể di chuyển không nhanh nhưng lại có khả năng tranh chấp bóng tốt hơn chúng tớ đấy!".*

b *Lớp Nga có một bạn bị khuyết tật ở chân, phải ngồi xe lăn nhưng điều đó không cản trở việc bạn hoà nhập với các bạn khác trong lớp. Các bạn cũng thường xuyên chơi đùa cùng nhau rất vui vẻ.*

c *Trong chuyến du lịch ở vùng cao, Hoa chăm chú nhìn các bạn người dân tộc thiểu số và nói với mẹ: "Con thấy các bạn kia ăn mặc lạ lắm mẹ ạ!". Nghe mẹ giải thích rằng mỗi dân tộc đều có nét đặc trưng riêng về trang phục, Hoa vui vẻ nói: "Con hiểu rồi ạ! Con đến làm quen và hỏi thêm về trang phục của các bạn, mẹ nhé!".*

sach-giao-khoa.com

d *Lớp 5A tổ chức Đại hội Chi đội. Thấy Huy băn khoăn không biết nên bầu cho bạn nam hay bạn nữ làm Chi đội trưởng, Luân gợi ý: "Nam hay nữ đều có thể làm Chi đội trưởng, miễn là bạn đó gương mẫu, tích cực với hoạt động của lớp".*

– Nêu biểu hiện tôn trọng sự khác biệt của người khác trong mỗi trường hợp trên.

– Kể thêm các biểu hiện tôn trọng sự khác biệt của người khác mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người

Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi:

CÂY CỌ NHÍ

Cứ mỗi dịp Tết đến, xuân về, những cây cọ lại miệt mài chuẩn bị cho lễ hội xin chữ đầu năm. Đây là dịp để chúng trổ tài về thư pháp. Cây cọ nào cũng mềm mại, uyển chuyển, tập thả từng nét duyên dáng bên mực tàu, giấy đỏ, giống như người vũ công đang biểu diễn trên sân khấu vậy.

Hôm ấy, ông đồ mang về một cây cọ nhí nhỏ xinh, thanh mảnh, treo ngay ngắn trên kệ bút. Thấy vậy, các cây cọ khác đều xì xào bàn tán:

– Cọ gì mà nhỏ như vậy? Chắc không được việc gì đâu.

Đằng xa cũng có tiếng nói vọng lại:

– Chắc dùng để vẽ nét phụ ấy mà, quan tâm làm gì!

Một cây cọ khác cũng lên tiếng:

– Chúng ta chỉ cần lướt nhẹ đã tạo ra điểm nhấn quan trọng rồi, đâu cần ai phụ thêm nét nhỉ?

Rồi các cây cọ nhìn nhau cười ha ha. Cọ nhí không biết phải giải thích thế nào, đành chọn cách lặng im.

Ngày hội xin chữ đã đến, cọ nhí được ông đồ dùng để điểm tô thêm những cánh hoa đỏ cho cành đào, những vệt vân nhỏ trên thân đào,... Bức tranh cây đào bỗng chốc trở nên sống động. Lúc này, các cây cọ mới nhận ra rằng tuy cọ nhí nhỏ bé nhưng cũng có sứ mệnh của riêng mình. Chúng hối hận xin lỗi cọ nhí. Vậy là hiểu lầm trong quá khứ được xoá bỏ, ai nấy đều vui vẻ cùng nhau tạo nên những bức tranh đầy ý nghĩa cho mọi người.

(Theo Báo *Cầu Vồng*, tập 80, số 1, năm 2020)

sách-giáo-khoa.com

- Thái độ của các cây cọ khác đối với cọ nhí thể hiện điều gì?
- Vì sao các cây cọ khác lại cảm thấy hối hận?
- Nêu những lí do cần phải tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người.

LUYỆN TẬP

1 Em tán thành hay không tán thành với các ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Sự khác biệt của mỗi người tạo nên sắc màu đa dạng cho cuộc sống.*

b *Các bạn nữ không nên chơi cùng với các bạn nam.*

c *Chỉ nên chơi với những bạn có cùng hoàn cảnh với mình.*

d *Mỗi dân tộc đều có những giá trị văn hoá đặc trưng cần được trân trọng và gìn giữ.*

2 Nhận xét việc làm của các bạn trong những trường hợp dưới đây:

a *Mỗi lần bị các bạn trêu chọc vì có vóc dáng nhỏ bé, Tân đều được Phong đứng ra bênh vực, bảo vệ.*

b *Vì Vân thích chơi đàn pi-a-nô nên bạn không ủng hộ em gái đăng kí học chơi nhạc cụ dân tộc.*

c *Nghỉ hè, Tú được bố mẹ cho về quê chơi. Thấy các bạn trong xóm đá bóng trên mặt ruộng nhưng Tú vẫn vui vẻ tham gia cùng các bạn.*

d *Vì mới từ nơi khác chuyển đến, lại nói giọng địa phương nên Linh ngại tiếp xúc và trò chuyện với các bạn trong lớp. Thấy vậy, Nga chủ động bắt chuyện với Linh để bạn tự tin hơn.*

3 Đưa ra lời khuyên cho bạn

a Mai đang chơi với một nhóm bạn thì thấy Hà đi qua. Mai định rủ Hà vào chơi cùng thì một bạn trong nhóm nói: "Chơi với Hà làm gì! Bạn ấy điệu lắm!".

Nếu là Mai, em sẽ nói gì với bạn? Vì sao?

b Cùng là thành viên trong đội văn nghệ của trường, Hương chia sẻ với Lan: "Tớ mong sau này sẽ trở thành nghệ nhân quan họ như bà của tớ". Lan tỏ vẻ chê bai: "Cậu buồn cười thật! Lẽ ra phải mơ ước thành ca sĩ nổi tiếng chứ!".

Em sẽ khuyên Lan điều gì? Vì sao?

c Cuối tuần, hai chị em Na được mẹ đưa đi mua quần áo mới. Thấy em định chọn chiếc áo màu hồng, Na cằn nhằn: "Sao em có thể thích cái màu này được nhỉ!".

Em sẽ khuyên Na điều gì? Vì sao?

sách-giáo-khoa.com

4 Xử lí tình huống

a Thái và Ba là đôi bạn thân, đi đâu hay làm gì cũng có nhau. Gần đây, Thái rất thích chơi cờ vua với anh trai sau mỗi giờ tan học. Ba lại không muốn bỏ qua một buổi đá cầu nào với các bạn trong xóm nên rủ Thái bỏ chơi cờ vua để đá cầu cùng mình. Thái không đồng ý. Bởi vậy, Ba giận và không chơi với bạn nữa.

Nếu là Thái, em sẽ làm gì?

b Thắng cùng các bạn và thầy, cô giáo trong trường đi thăm trung tâm nuôi dạy trẻ khuyết tật. Thắng thấy một số bạn trong lớp tỏ ra e ngại, không thích trò chuyện vì các bạn ở đó có ngoại hình khác biệt so với mọi người.

Nếu là Thắng, em sẽ làm gì?

c Chung cư nơi An ở có một số bạn người nước ngoài sinh sống. An định lại gần trò chuyện thì anh trai An tỏ vẻ không đồng tình và cho rằng các bạn nước ngoài có nhiều điểm khác biệt nên khó hoà hợp.

Nếu là An, em sẽ làm gì?

sach-giao-khoa.com

VẬN DỤNG

1. Em hãy viết, vẽ, làm video, tranh kí hoạ,… về chủ đề "Tôi khác biệt" để giới thiệu về những điểm đặc biệt của bản thân mình với các bạn.

2. Em hãy chia sẻ cảm nhận của mình về sự khác biệt của các bạn trong lớp.

Mỗi người một vẻ khác nhau
Làm nên cuộc sống muôn màu đẹp tươi
Hãy mang lời nói, tiếng cười
Với lòng tôn trọng mọi người nghe em.

Bài 3 Vượt qua khó khăn

MỤC TIÊU

- Nhận biết được những khó khăn cần phải vượt qua trong học tập và trong cuộc sống.
- Kể được một số biểu hiện của vượt qua khó khăn.
- Biết vì sao phải vượt qua khó khăn.
- Biết vượt qua một số khó khăn của bản thân trong học tập và sinh hoạt.
- Quý trọng gương vượt khó trong học tập và cuộc sống.

KHỞI ĐỘNG

Hãy chia sẻ về một khó khăn trong học tập, cuộc sống của em và cách em vượt qua những khó khăn đó.

sach-giao-khoa.com

KHÁM PHÁ

1 Nhận biết những khó khăn cần phải vượt qua trong học tập và trong cuộc sống

Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu:

1

2

– Em hãy chỉ ra khó khăn của các bạn trong những bức tranh trên.

– Kể thêm những khó khăn khác trong học tập và cuộc sống mà em biết.

2 Tìm hiểu biểu hiện và ý nghĩa của việc biết vượt qua khó khăn trong học tập và cuộc sống

Đọc câu chuyện dưới đây và trả lời câu hỏi:

Chăm ngoan, học giỏi

Bạn Hoàng Thu Huế, học sinh lớp 5, Trường Tiểu học Hợp Thành (tỉnh Lào Cai) có hoàn cảnh gia đình rất đáng thương. Bố mất sớm, mẹ bỏ đi từ khi bạn còn rất nhỏ. Huế lớn lên trong tình yêu thương, đùm bọc của ông bà ngoại.

Điều kiện gia đình rất khó khăn, ông bà thì già yếu, đau ốm luôn nên cuộc sống càng thêm cực nhọc. Khi được hỏi khó khăn thế bạn có nghĩ đến chuyện phải nghỉ học không, Huế nói:

– Càng khó khăn, em càng phải học thật giỏi để mong sau này thoát khỏi cảnh nghèo đói.

Nhà xa nên hằng ngày, cứ 5 giờ sáng là Huế đã thức dậy để đi bộ đến trường. Cuộc sống vất vả là vậy nhưng Huế luôn cố gắng tự rèn luyện, trong lớp chăm chú nghe thầy, cô giáo giảng bài. Về nhà, sau khi giúp đỡ ông bà làm các việc như quét nhà, nấu cơm, nấu cám cho lợn ăn, bạn luôn cần mẫn tự học.

Thương ông bà và không để phụ lòng thầy, cô giáo và những người từng giúp đỡ mình, Huế càng quyết tâm học. Không chỉ học giỏi, bạn còn hát rất hay, là hạt nhân trong đội văn nghệ của nhà trường, lớp phó phụ trách văn thể. Nhờ những cố gắng của mình, trong 4 năm liên tục, Huế luôn đạt danh hiệu "Học sinh Giỏi".

(Theo *Cổng thông tin điện tử Ban Thi đua – Khen thưởng Trung ương*)

– Bạn Huế đã vượt qua khó khăn như thế nào? Việc biết vượt qua khó khăn đó đã đem lại điều gì cho bạn?

– Nêu cảm nghĩ của em về tấm gương vượt khó của bạn Huế.

– Theo em, vì sao chúng ta cần biết vượt qua khó khăn trong học tập và cuộc sống?

LUYỆN TẬP

1 Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Trẻ em không thể tự vượt qua khó khăn.*

b *Khi tự mình không giải quyết được khó khăn thì cần tìm kiếm sự hỗ trợ từ người đáng tin cậy.*

c *Chỉ người nghèo mới cần vượt khó.*

d *Tinh thần vượt khó là do bẩm sinh chứ không thể luyện tập mà có được.*

e *Vượt khó sẽ giúp ta thành công và có nhiều niềm vui trong cuộc sống.*

g *Vượt khó sẽ khiến bản thân luôn mệt mỏi, dễ chán nản.*

2 **Em hãy cho biết điều gì có thể xảy ra khi gặp khó khăn nếu:**

a *Sợ hãi, nản chí, không muốn hành động.*

b *Bình tĩnh suy nghĩ tìm cách vượt qua khó khăn.*

c *Không tin vào khả năng của bản thân và sự ủng hộ, hỗ trợ của những người đáng tin cậy.*

d *Chờ đợi sự giúp đỡ của người khác.*

e *Không làm gì cả, hi vọng khó khăn sẽ biến mất.*

3 **Em hãy vận dụng các bước dưới đây để giúp bạn vượt qua khó khăn trong những tình huống ở Hoạt động 1 phần Khám phá**

CÁC BƯỚC VƯỢT QUA KHÓ KHĂN

sach-giao-khoa.com

Bước 1 *Xác định khó khăn cần giải quyết.*

Bước 2 *Xác định nguyên nhân dẫn đến khó khăn.*

Bước 3 *Liệt kê các phương án vượt qua khó khăn và những người có thể hỗ trợ.*

Bước 4 *Lựa chọn phương án tối ưu và kiên trì thực hiện theo phương án đã chọn.*

4 Em hãy đưa ra nhận xét đối với việc làm của các bạn dưới đây:

a *Dù phải thức dậy sớm để đi bộ gần 3 km đến trường nhưng Phống vẫn đi học đều.*

b *Khi thầy giáo hướng dẫn kĩ thuật phát cầu lông, dù thấy khó nhưng Ngọc vẫn mạnh dạn xung phong để thử sức.*

c *Sáng dậy thấy trời gió rét nên Phương lấy lí do bị mệt để không phải tham gia lao động cùng các bạn trong xóm.*

d *Sáng nay, bố dạy Hằng cách tỉa, tạo dáng cho cây cảnh nhưng bạn đã từ chối.*

5 **Em hãy tư vấn cho các bạn dưới đây những việc cần làm để vượt qua khó khăn**

a *Bạn viết chữ xấu, khó đọc.*

b *Bạn học chưa tốt môn Toán.*

c *Bạn thường đi học trễ vì thói quen ngủ dậy muộn.*

d *Bạn bị một nhóm bạn khác bắt nạt.*

VẬN DỤNG

1 Hãy nêu những khó khăn mà em có thể gặp phải và những biện pháp để khắc phục khó khăn đó theo gợi ý sau:

Lĩnh vực	Khó khăn	Biện pháp khắc phục	Người có thể hỗ trợ (nếu cần thiết)
Trong học tập			
Khi tham gia các hoạt động ở trường, lớp			
Trong quan hệ với bạn bè, thầy cô			
Về hoàn cảnh gia đình			
Trong sinh hoạt cá nhân hằng ngày			

2 Em hãy tìm hiểu về một tấm gương học sinh vượt khó và chia sẻ với các bạn theo gợi ý:

– Giới thiệu về bạn đó và những khó khăn mà bạn đã gặp.

– Bạn đã làm gì để vượt qua khó khăn?

– Em học được điều gì từ tấm gương đó?

Không có việc gì khó
Chỉ sợ lòng không bền
Đào núi và lấp biển
Quyết chí ắt làm nên.
(Hồ Chí Minh)

CHỦ ĐỀ

BẢO VỆ CÁI ĐÚNG, CÁI TỐT

Bài 4 Bảo vệ cái đúng, cái tốt

MỤC TIÊU

- Nhận biết được cái đúng, cái tốt cần bảo vệ.
- Biết vì sao phải bảo vệ cái đúng, cái tốt.
- Biết một số cách đơn giản để bảo vệ cái đúng, cái tốt.
- Mạnh dạn bảo vệ cái đúng, cái tốt.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy kể về một việc làm đúng, tốt của các bạn trong lớp, trường mà em đã chứng kiến. Theo em, chúng ta cần ứng xử như thế nào với những việc làm đó?

KHÁM PHÁ

1 Nhận biết cái đúng, cái tốt cần bảo vệ

Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu:

sach-giao-khoa.com

– Hãy chỉ ra những cái đúng, cái tốt cần bảo vệ trong những tranh trên.

– Em hãy kể thêm những cái đúng, cái tốt khác cần được bảo vệ mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải bảo vệ cái đúng, cái tốt

Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi:

Bảo vệ như thế là rất tốt

Đơn vị bảo vệ Bác Hồ ở chiến khu có thêm một chiến sĩ mới. Đó là Lí Phúc Nha, người dân tộc Sán Chỉ.

Ngày đầu đứng gác trước nhà Bác, Nha vừa tự hào, vừa lo. Anh chăm chú nhìn con đường dẫn vào vọng gác. Đang quan sát, bỗng anh thấy từ xa một cụ già cao, gầy, chân đi dép cao su rảo bước về phía mình.

Nha chưa kịp hỏi, ông cụ đã cất tiếng chào:

– Chú gác ở đây à?

Nói rồi, cụ định đi vào nhà. Nha vội nói:

– Cụ cho cháu xem giấy tờ ạ!

Ông cụ vui vẻ nói:

– Bác đây mà.

– Bác cũng phải có giấy! Có giấy mới được vào ạ!

Lúc ấy, đại đội trưởng chạy tới, hoảng hốt:

– Bác Hồ đây mà. Sao đồng chí không để Bác vào nhà của Bác?

Nhưng Bác Hồ đã ôn tồn bảo:

– Chú ấy làm nhiệm vụ bảo vệ như thế là rất tốt.

(Theo *Kể chuyện Bác Hồ*, tập 2, NXB Giáo dục Việt Nam, 2014)

– Cái đúng, cái tốt cần phải bảo vệ trong câu chuyện trên là gì? Lời nói của Bác thể hiện điều gì?

– Theo em, vì sao chúng ta cần bảo vệ cái đúng, cái tốt?

3 Tìm hiểu một số cách đơn giản để bảo vệ cái đúng, cái tốt

Quan sát tranh và trả lời câu hỏi:

– Trong các trường hợp trên, các bạn đã bảo vệ cái đúng, cái tốt như thế nào?

– Theo em, có những cách nào để bảo vệ cái đúng, cái tốt?

sach-giao-khoa.com

LUYỆN TẬP

1 Em tán thành hay không tán thành với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Bảo vệ cái đúng, cái tốt là những việc làm có ích cho người khác và xã hội.*

b *Trẻ em chưa đủ khả năng để bảo vệ cái đúng, cái tốt.*

c *Cần ủng hộ, đồng tình với những người thực hiện cái đúng, cái tốt.*

d *Không cần quan tâm đến cái đúng, cái tốt nếu điều đó không liên quan đến mình.*

e *Nếu không bảo vệ cái đúng, cái tốt thì cái sai, cái xấu sẽ lấn át.*

g *Bảo vệ cái đúng, cái tốt giúp đem lại cuộc sống an toàn, lành mạnh.*

2 Em lựa chọn cách nào để bảo vệ cái đúng, cái tốt? Vì sao?

a *Chỉ lên án những cái xấu có liên quan đến mình.*

b *Ủng hộ khi bạn làm theo cái đúng, cái tốt.*

c *Bênh vực khi bạn làm theo cái đúng, cái tốt nhưng lại bị chê bai, chỉ trích.*

d *Không nói ra cái sai của bạn để tránh bị bạn giận.*

e *Noi gương và học tập theo những bạn thường xuyên làm việc tốt.*

sách-giáo-khoa.com

3 Bạn nào biết bảo vệ hoặc chưa biết bảo vệ cái đúng, cái tốt? Vì sao?

a *Lớp Lan đi tham quan trang trại sinh thái. Thấy Lan cầm chiếc túi đựng vỏ bánh kẹo, Bình nói: "Sao bạn không vứt luôn ở gốc cây đi!". Lan trả lời: "Lát nữa đến chỗ có thùng rác, tớ sẽ vứt". Thấy thế, Minh nói với Bình: "Lan làm như vậy là đúng rồi".*

b *Là lớp trưởng, Hoa luôn thẳng thắn phê bình các bạn đi học muộn khiến những bạn đó ghét Hoa. Ngân cảm thấy ái ngại cho Hoa nhưng không dám bênh vực bạn.*

c *Nhìn thấy một người phụ nữ đang có ý định vứt rác xuống sông, Thắng liền nhờ chú bảo vệ gần đó đến can thiệp.*

d *Huy, Hoà và Thức cùng đi học. Trên đường đi, Huy dừng lại để kéo cành cây gãy vào lề đường. Thức cằn nhằn: "Hơi đâu mà cậu làm thế! Đi thôi! Muộn giờ học rồi đấy!". Thấy vậy, Hoà nói: "Nếu để cành cây như vậy sẽ gây nguy hiểm cho người đi đường. Chúng mình cùng làm cho nhanh đi!".*

4 Xử lí tình huống

a Trên đường đi học về, Dũng và Phong thấy một số bạn đang chui qua lỗ hổng hàng rào để hái ổi của một nhà dân bên đường. Dũng nói với Phong: "Mình phải ngăn các bạn kia lại!". Phong kéo tay Dũng và nói: "Thôi, mặc kệ đi!".

Nếu có mặt ở đó, em sẽ làm gì?

b Nhung có sở thích làm đồ tái chế nên thường thu thập chai nhựa, hộp giấy bỏ đi. Một số bạn chế giễu, trêu chọc và gọi bạn là "Nhung nhặt rác".

Nếu chứng kiến việc làm đó của các bạn, em sẽ làm gì?

c Thấy bà bán hàng đánh rơi tiền, Hà nhặt lên và đưa lại cho bà. Nga trách Hà: "Nếu cậu không trả tiền cho bà thì bây giờ chúng mình có tiền mua kem rồi."

Nếu là bạn của Nga và Hà, em sẽ nói gì?

VẬN DỤNG

1. Hãy viết về một việc em đã hoặc sẽ làm để bảo vệ cái đúng, cái tốt. Chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ của em về việc làm đó.

2. Em hãy sưu tầm một tấm gương bảo vệ cái đúng, cái tốt trong cuộc sống và chia sẻ điều em học hỏi được từ tấm gương đó.

Học hành, rèn luyện, vui chung
Bảo vệ cái đúng ta cùng tham gia
Việc sai, em nhớ tránh xa
Thầy yêu, bạn mến, mẹ cha vui lòng.

CHỦ ĐỀ

BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG SỐNG

Bài 5 Bảo vệ môi trường sống

MỤC TIÊU

- Nêu được các loại môi trường sống.
- Biết vì sao phải bảo vệ môi trường sống.
- Biết bảo vệ môi trường sống ở nhà, ở trường, ở nơi công cộng bằng những việc làm cụ thể phù hợp với khả năng.
- Không đồng tình với hành vi gây ô nhiễm môi trường; nhắc nhở người thân, bạn bè bảo vệ môi trường sống.

KHỞI ĐỘNG

Em cùng các bạn nghe/hát bài "Em yêu cây xanh" (sáng tác: Hoàng Văn Yến) và trả lời câu hỏi: Vì sao bạn nhỏ trong bài hát lại muốn trồng nhiều cây xanh?

KHÁM PHÁ

sach-giao-khoa.com

1 Tìm hiểu các loại môi trường sống

Quan sát tranh, giải câu đố và trả lời câu hỏi:

TÔI LÀ AI?

1 *Tôi là nơi cư trú của con người và các loài sinh vật khác, cung cấp các chất dinh dưỡng nuôi cây phát triển.*

2 *Tôi bao gồm đại dương, sông, suối, hồ, kênh,... có vai trò quan trọng trong việc điều tiết khí hậu, duy trì sự sống.*

3 *Tôi bao gồm oxi, nitơ, cacbonic,... cung cấp sự sống cho các loài sinh vật trên Trái Đất.*

– Theo em, có các loại môi trường sống chủ yếu nào trong bức tranh trên?
– Hãy kể thêm các loại môi trường sống khác mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải bảo vệ môi trường sống

Đọc thông tin dưới đây và trả lời câu hỏi:

Thông tin

Ô nhiễm môi trường ở nước ta hiện nay đang có xu hướng gia tăng và là vấn đề đáng báo động vì hậu quả của nó để lại rất nghiêm trọng, ảnh hưởng đến sự sống của con người và các loài sinh vật.

Ô nhiễm không khí, đặc biệt là ô nhiễm bụi mịn đang trở thành vấn đề của các quốc gia đang phát triển như Việt Nam. Hàm lượng bụi mịn cao trong không khí làm tăng nguy cơ mắc các bệnh như nhiễm khuẩn cấp tính đường hô hấp dưới, đột quỵ và ung thư phổi.

Tiếng ồn cũng gây ra những tác hại nghiêm trọng đến sức khoẻ con người, làm suy giảm và mất thính lực, tinh thần căng thẳng, rối loạn giấc ngủ, ảnh hưởng đến tim mạch, cơ quan tiêu hoá, suy giảm chất lượng lao động.

Việc uống nước, tiếp xúc hay ăn các loại rau quả, thuỷ hải sản được nuôi trồng trong môi trường nước bị ô nhiễm gây nên một số bệnh về đường tiêu hoá, bệnh giun sán, bệnh về mắt, bệnh ngoài da,...

Đất bị ô nhiễm ảnh hưởng trực tiếp đến sức khoẻ con người thông qua tiếp xúc trực tiếp với đất hoặc qua đường hô hấp do sự bốc hơi của chất gây ô nhiễm đất. Ngoài ra, còn các mối đe doạ từ sự xâm nhập của chất ô nhiễm trong đất vào tầng nước ngầm được sử dụng cho con người. Ô nhiễm kim loại nặng trong đất có thể gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khoẻ cộng đồng, đặc biệt là trẻ em,...

(Theo Bộ Tài nguyên và Môi trường, *Báo cáo hiện trạng môi trường quốc gia giai đoạn 2016 – 2020*, NXB Dân trí, 2021)

– Môi trường sống ở nước ta hiện nay đang gặp phải những vấn đề gì? Việc ô nhiễm môi trường gây tác hại gì đối với sức khoẻ con người?
– Theo em, vì sao chúng ta cần bảo vệ môi trường sống?

3 Tìm hiểu những việc cần làm để bảo vệ môi trường sống

Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu:

1

2

3

4

5 *Mình sẽ không đổ dầu ăn thừa xuống cống thoát nước.*

6 *Mình luôn mang túi cói để hạn chế sử dụng túi ni-lông.*

sach-giao-khoa.com

- Nêu những việc cần làm để bảo vệ môi trường sống trong các tranh trên.
- Hãy kể thêm những việc làm khác để bảo vệ môi trường sống ở nhà, ở trường, ở nơi công cộng mà em biết.

LUYỆN TẬP

1 Tham gia chơi trò chơi "Nếu... thì" về chủ đề "Bảo vệ môi trường"

2 **Em hãy cùng các bạn trong nhóm tìm hiểu và giải thích tác dụng của những việc làm dưới đây:**

a *Trồng và chăm sóc cây xanh.*

b *Phân loại rác thải trước khi xử lí.*

c *Giữ trật tự nơi công cộng.*

d *Tuyên truyền bảo vệ môi trường.*

e *Sử dụng túi vải, một số loại lá, giấy,… để gói, đựng sản phẩm thay cho túi ni-lông.*

3 **Em đồng tình hay không đồng tình với những việc làm nào dưới đây? Vì sao?**

a *Một số người dân trong thôn thường đốt rơm rạ sau khi thu hoạch.*

b *Bạn Kim báo bác tổ trưởng dân phố khi thấy có gia đình trong khu phố vứt rác không đúng nơi quy định.*

c *Lâm đề nghị một người đàn ông không hút thuốc lá trên xe buýt.*

sach-giao-khoa.com

d *Bạn Tư thường nhóm bếp than ở ngoài đường để tránh ô nhiễm trong nhà.*

e *Sau khi phun thuốc trừ sâu, bố bạn Mỉ thường vứt luôn vỏ chai ra vườn.*

g *Bạn An thường xem phim, đọc sách về việc bảo vệ môi trường.*

h *Giang thả cả túi ni-lông đựng cá xuống sông vào ngày 23 tháng Chạp.*

Nếu người thân hoặc bạn bè của em làm những việc gây tổn hại đến môi trường như một số việc làm không đúng ở trên, em sẽ khuyên họ điều gì?

4 Em hãy chỉ ra những việc nên làm và không nên làm để bảo vệ các loại môi trường sống

Môi trường sống	Việc nên làm	Việc không nên làm
Môi trường ở nhà		
Môi trường ở trường		
Môi trường ở nơi công cộng		

sach-giao-khoa.com

5 Xử lí tình huống

a Lớp của Dung và Hiền đi dã ngoại. Cuối buổi chiều, sau khi ăn nhẹ, Hiền vứt luôn vỏ kẹo xuống đất và đổ nước ngọt còn thừa xuống hồ. Thấy vậy, Dung nhắc nhở: "Bạn làm thế là gây ô nhiễm môi trường đấy!". Hiền liền bảo: "Một chút nước ngọt thì làm sao mà ô nhiễm hồ nước, còn vỏ kẹo thì sẽ có cô lao công thu dọn, tớ thấy nhiều người vẫn làm thế".

Em có nhận xét gì về ý kiến của Hiền? Nếu là Dung, em sẽ nói gì với Hiền?

b Sau khi quét đường làng xong, Kiên đề nghị các bạn trong xóm gom hết số rác đã quét dọn được thành một đống để đốt cho nhanh, đỡ mất công mang đến khu vực tập kết rác.

Việc đốt rác ở đường làng mang lại hậu quả gì? Nếu là bạn của Kiên, em sẽ làm gì?

c Chú của Mẩy cho rằng: "Từ thời ông bà, cha mẹ sinh sống trên vùng đất này đã nuôi lợn, trâu thả rông xung quanh nhà. Mình chỉ làm theo phong tục thôi, mà hầu như nhà nào cũng vậy nên quen rồi, có thấy ô nhiễm môi trường đâu".

Theo em, việc nuôi lợn, trâu thả rông quanh nhà gây ô nhiễm môi trường sống như thế nào? Nếu là Mẩy, em sẽ nói gì với chú?

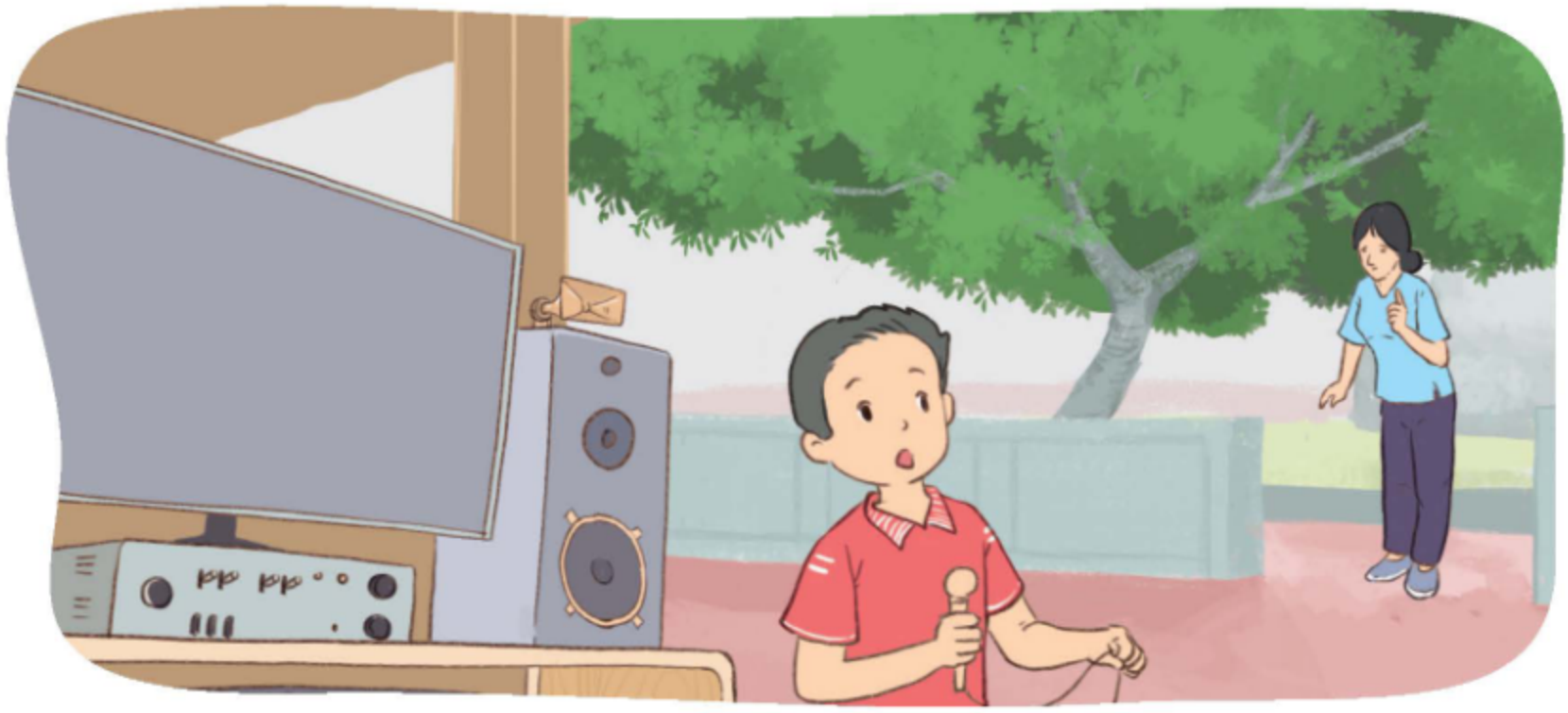
d Giờ ra chơi, Sáng rủ Mai bẻ những chiếc lá bàng to trong sân trường để quạt cho mát vì cho rằng bẻ vài chiếc lá sẽ không ảnh hưởng gì.

Nếu là Mai, em sẽ nói gì với Sáng?

e Tối thứ Bảy, bạn Phong mở loa rất to để hát karaoke. Khi bác hàng xóm phàn nàn rằng tiếng ồn làm bác mệt mỏi thì bạn trả lời: "Chắc bác mệt vì bị ốm thôi, chứ sao có thể mệt mỏi vì nghe âm thanh to được ạ!".

Em có nhận xét gì về việc làm của Phong? Nếu là Phong, em sẽ làm gì?

VẬN DỤNG

1 Em hãy tự đánh giá xem mình đã thực hiện việc bảo vệ môi trường như thế nào. Đối với những việc em làm chưa tốt, hãy nêu biện pháp khắc phục.

2 Em hãy cùng các bạn xây dựng nội dung và thuyết trình về chủ đề bảo vệ môi trường sống ở địa phương em.

Gợi ý nội dung:

– Thực trạng môi trường sống ở địa phương em.

– Sự cần thiết phải bảo vệ môi trường sống ở địa phương em.

– Những việc cần làm để bảo vệ môi trường sống ở địa phương em.

3 Em hãy cùng các bạn trong nhóm điều tra, tìm hiểu tình hình môi trường ở trường học hoặc xung quanh nơi các em ở và thực hiện các biện pháp bảo vệ môi trường phù hợp với khả năng theo gợi ý sau:

STT	Tình hình môi trường	Nguyên nhân	Biện pháp khắc phục/ phát huy

Môi trường là của chúng ta
Giữ gìn, bảo vệ mới là văn minh.

CHỦ ĐỀ

LẬP KẾ HOẠCH CÁ NHÂN

Bài 6 Lập kế hoạch cá nhân

MỤC TIÊU

- Nêu được các loại kế hoạch cá nhân.
- Biết vì sao phải lập kế hoạch cá nhân.
- Biết cách lập kế hoạch cá nhân và lập được kế hoạch cá nhân để thực hiện các công việc của bản thân trong học tập và cuộc sống.

KHỞI ĐỘNG

Hãy chia sẻ về dự định của em trong học tập hoặc cuộc sống.

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu các loại kế hoạch cá nhân

Đọc các trường hợp sau và trả lời câu hỏi:

a *Buổi sáng, Nam qua rủ Tuấn đi học. Vừa thấy Nam, Tuấn hào hứng: "Tối nay, sang nhà tớ xem bóng đá nhé!... Nhưng mà mai lớp cậu có bài kiểm tra định kì nhỉ!". Nam đáp: "Không sao! Tối nay tớ sẽ sang nhà cậu". Thì ra, Nam đã tính toán hết rồi. Nam sẽ tranh thủ ôn bài sau giờ tan học và không chơi đá cầu với các bạn trong xóm như mọi ngày.*

b *Quang mong muốn sẽ đạt giải cao trong cuộc thi cờ vua cấp trường. Để đạt được mục tiêu, Quang lên kế hoạch luyện tập chơi cờ vua trong vòng một tháng. Bạn sẽ dành một tiếng mỗi tối chơi cờ cùng bố và tham gia Câu lạc bộ cờ vua ở nhà văn hoá thôn vào cuối tuần.*

c *Hà rất ngưỡng mộ chị gái vì mới học lớp 8 mà chị đã giao tiếp bằng tiếng Anh với người nước ngoài thành thạo. Bạn đặt mục tiêu khi lên lớp 8 sẽ giỏi tiếng Anh giống chị. Hà lên kế hoạch mỗi buổi tối sẽ dành 30 phút để trò chuyện với chị bằng tiếng Anh. Hà còn xin mẹ mua sách, truyện tiếng Anh để luyện đọc thêm.*

– Em hãy mô tả kế hoạch cá nhân của các bạn trong các trường hợp trên bằng cách hoàn thiện bảng theo gợi ý dưới đây:

Trường hợp	Mục tiêu	Thời gian thực hiện	Cách thức thực hiện
1. (Bạn Nam)	Hoàn thành việc ôn bài để sang nhà Tuấn xem bóng đá	Trong ngày	Ôn bài ngay sau khi tan học
2.			
3.			

– Theo em, dựa vào thời gian thực hiện, sẽ có những loại kế hoạch cá nhân nào?

– Hãy kể thêm các loại kế hoạch cá nhân khác mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải lập kế hoạch cá nhân

a) Đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi:

Một ngày làm việc của Bác

Là người bảo vệ Bác, tôi thấy Bác có thói quen làm việc có kế hoạch và rất đúng giờ. Bác chủ động đặt ra thời gian làm việc và thực hành nghiêm túc không thay đổi giờ giấc sinh hoạt, kể cả mùa đông. Hằng ngày, Bác dậy từ 5 giờ, 5 giờ 15 tập thể dục, 6 giờ ăn sáng, sau đó Bác bắt đầu làm việc. Vì vậy, người phục vụ Bác cũng rất dễ dàng. [...]

Bác làm việc suốt ngày, ngày thường cũng như Chủ nhật. Sau mỗi bữa ăn, Người nghỉ một lát rồi làm việc ngay. Những việc mà Bác đã định trong kế hoạch đều giải quyết hết.

(Theo *Chuyện kể của những người giúp việc Bác Hồ*, NXB Thông tấn, Hà Nội, 2003)

– Em có nhận xét gì về thói quen làm việc của Bác?

– Em học tập được điều gì từ Bác?

b) Đọc trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi:

Trong học tập và sinh hoạt hằng ngày, Hiên thường không làm việc theo kế hoạch định trước mà để mọi việc đến đâu thì giải quyết đến đó. Hiên cảm thấy khá tự do và thoải mái khi làm theo cách này. Tuy nhiên, vào những lúc có nhiều việc ở lớp và ở nhà, Hiên hay bỏ quên, bỏ sót công việc hoặc không đủ thời gian để hoàn thành những việc cần làm. Vấn đề này cứ lặp đi lặp lại khiến bạn không ít lần gặp rắc rối và bị bố mẹ, thầy cô chê trách.

– Em có nhận xét gì về thói quen của Hiên? Thói quen đó đã khiến Hiên gặp phải vấn đề gì?

– Theo em, vì sao phải lập kế hoạch cá nhân?

3 Tìm hiểu cách lập kế hoạch cá nhân

Đọc trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi:

a *Nam đặt ra mục tiêu được chọn vào đội bóng rổ của trường để tham gia giải đấu cấp huyện.*

b *Nam tính toán, từ giờ đến đợt thi tuyển vào đội bóng rổ của trường còn ba tháng để thực hiện mục tiêu.*

c *Nam thấy mình có lợi thế về chiều cao, nhưng thể lực và sức bền chỉ ở mức trung bình.*

d *Để đạt được mục tiêu, ngoài việc lên lịch tập luyện bóng rổ hằng ngày, Nam còn lên kế hoạch tập chạy bộ vào ba buổi sáng trong tuần để khắc phục điểm yếu về sức bền và thể lực.*

sách-giao-khoa.com

– Bạn Nam đã đặt ra mục tiêu gì và lên kế hoạch như thế nào để đạt được mục tiêu đó?

– Theo em, cần thực hiện những bước nào để lập kế hoạch cá nhân?

LUYỆN TẬP

1 Em tán thành hay không tán thành với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?

a *Kế hoạch cá nhân chỉ thực sự cần thiết đối với người đã đi làm.*

b *Lập kế hoạch đảm bảo tính cân đối về thời gian cho các hoạt động: học tập, giải trí, làm việc nhà,…*

c *Không nên lập kế hoạch dài hạn vì khó có thể thực hiện được.*

d *Đã lập kế hoạch rồi thì không được phép điều chỉnh.*

e *Để đạt được mục tiêu, cần kiên trì thực hiện kế hoạch.*

2 Lựa chọn các việc cần làm và sắp xếp theo thứ tự các bước lập kế hoạch cá nhân

a *Đặt ra nhiều mục tiêu cùng một lúc.*

b *Đưa ra biện pháp khắc phục điểm yếu của bản thân.*

c *Xác định thời gian hoàn thành.*

d *Chia mục tiêu lớn thành các mục tiêu nhỏ hơn.*

e *Đưa ra kế hoạch hành động cụ thể.*

g *Xác định điểm mạnh, điểm yếu của bản thân.*

h *Xác định mục tiêu cụ thể.*

i *Đánh giá và điều chỉnh kế hoạch khi cần thiết.*

3 Em có nhận xét gì về cách lập và thực hiện kế hoạch cá nhân của các bạn trong những trường hợp dưới đây?

a *Hiếu thường lên kế hoạch thực hiện nhiều mục tiêu cùng một lúc. Nhưng vì có quá nhiều việc phải làm nên bạn không thực hiện được hết các công việc đã đặt ra trong kế hoạch.*

b *Khi lập kế hoạch cá nhân, Quỳnh không chỉ chú ý đến mục tiêu và kết quả mà còn tập trung vào quá trình thực hiện. Bạn thường xác định các công việc và mốc thời gian hoàn thành phù hợp với khả năng của bản thân và điều kiện thực tế.*

c *Mạnh luôn kiên trì thực hiện các nội dung công việc đã đặt ra trong kế hoạch cá nhân. Nếu vì lí do nào đó mà không thực hiện được một việc, bạn sẽ đưa ra phương án điều chỉnh kế hoạch phù hợp để vẫn đạt được mục tiêu đề ra.*

d *Hà lập thời gian biểu chi tiết cho các ngày trong tuần, trừ ngày thứ Bảy, Chủ nhật vì bạn cho rằng cuối tuần thì có thể thoải mái làm việc theo ý thích.*

4 Nhận xét kế hoạch cá nhân

BẢNG KẾ HOẠCH CÁ NHÂN

Họ và tên: NGUYỄN PHƯƠNG ANH

Mục tiêu cá nhân

Xây dựng thói quen rèn luyện sức khoẻ trong dịp hè.

Việc cần làm

- Tập thể dục 30 phút vào buổi sáng.
- Chơi cầu lông với các bạn trong xóm vào buổi chiều.

Ghi chú

Tạm nghỉ chơi cầu lông nếu trời mưa hoặc có việc bận.

- Em có nhận xét gì về bảng kế hoạch cá nhân của bạn Phương Anh?
- Nếu là Phương Anh, em sẽ điều chỉnh bảng kế hoạch đó như thế nào? Vì sao?

5 Xử lí tình huống

a Loan viết chữ đẹp nhưng tốc độ viết chậm so với các bạn. Bạn dự định từ giờ đến cuối năm lớp 5 sẽ luyện viết nhanh hơn nhưng chưa biết phải làm thế nào.

Nếu là Loan, em sẽ lập kế hoạch rèn luyện như thế nào?

b Minh bị thừa cân so với các bạn cùng độ tuổi do ít ăn rau và đặc biệt thích đồ ăn nhanh. Bác sĩ khuyên Minh nên lập kế hoạch thay đổi cách ăn uống, sinh hoạt hằng ngày. Minh không biết phải bắt đầu từ đâu.

Nếu là Minh, em sẽ lập kế hoạch thay đổi thói quen ăn uống, sinh hoạt như thế nào?

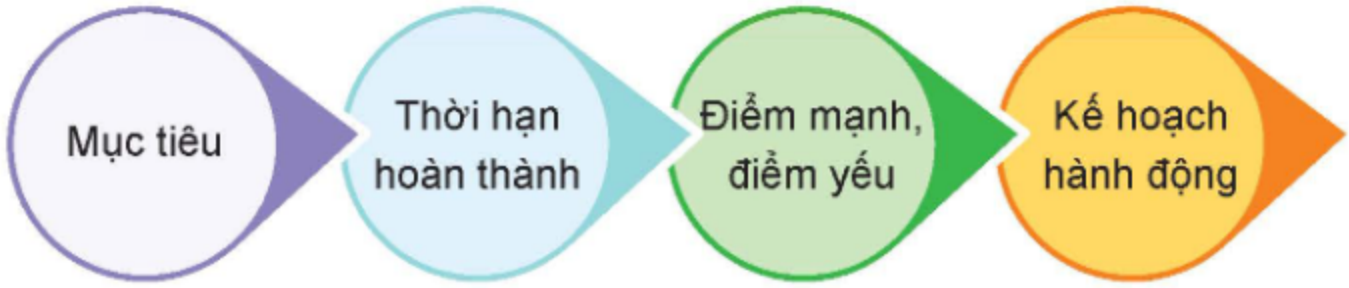
c Bà ngoại bị ốm nên mẹ dự định về quê một thời gian để chăm bà. Mẹ dặn Ngọc giúp bố việc nhà và chăm sóc em. Ngọc lo lắng sắp tới sẽ không thể làm được hết các việc như lời mẹ dặn.

Nếu là Ngọc, em sẽ làm gì?

sach-giao-khoa.com

VẬN DỤNG

1 Em hãy xác định một mục tiêu mà em mong muốn đạt được trong thời gian tới và thực hiện các bước lập kế hoạch để hướng tới mục tiêu đó.

2 Em hãy sưu tầm một tấm gương hoặc một số câu châm ngôn về sống và làm việc có kế hoạch, từ đó rút ra bài học cho bản thân.

Kế hoạch lập sẵn rõ ràng
Quyết tâm thực hiện em càng thành công.

CHỦ ĐỀ

PHÒNG, TRÁNH XÂM HẠI

Bài 7 Phòng, tránh xâm hại

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện xâm hại.
- Biết vì sao phải phòng, tránh xâm hại.
- Nêu được một số quy định cơ bản của pháp luật về phòng, tránh xâm hại trẻ em.
- Thực hiện được một số kĩ năng để phòng, tránh xâm hại.

KHỞI ĐỘNG

Em cùng các bạn nghe/hát bài "Tự bảo vệ mình nhé" (sáng tác: Nguyễn Văn Chung) và cho biết để bảo vệ bản thân, chúng ta cần làm gì?

KHÁM PHÁ

1 Tìm hiểu một số biểu hiện xâm hại trẻ em

Em hãy quan sát các tranh và trả lời câu hỏi:

sach-giao-khoa.com

– Em hãy nêu biểu hiện xâm hại trẻ em ở các tranh trên.
– Hãy kể thêm các biểu hiện khác của xâm hại trẻ em mà em biết.

2 Tìm hiểu vì sao phải phòng, tránh xâm hại

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây, kết hợp quan sát tranh ở Hoạt động 1 phần Khám phá và thực hiện yêu cầu:

a *Bị trách mắng nhiều, Hạt ngày càng trở nên nhút nhát, sợ sệt và chậm chạp hơn.*

b *Do thường xuyên bị đánh, Cân dần trở nên lì đòn, hay cáu kỉnh và bắt nạt các bạn trong lớp.*

c *Sau một lần suýt bị xâm hại, Mận gần như rơi vào trạng thái trầm cảm, ít nói, ít cười, không chia sẻ với ai, đặc biệt là rất sợ hãi người khác giới.*

d *Bố mẹ thường xuyên vắng nhà nhiều ngày nên anh em Khởi không được quan tâm, chăm sóc chu đáo. Cả hai đều còi cọc và kết quả học tập sa sút.*

sach-giao-khoa.com

– Em hãy dự đoán điều gì có thể xảy ra đối với các bạn trong tranh ở Hoạt động 1.
– Em hãy nêu những hậu quả mà các bạn Hạt, Cân, Mận, Khởi phải gánh chịu trong các trường hợp trên.
– Theo em, vì sao phải phòng, tránh xâm hại?

3 Tìm hiểu một số quy định cơ bản của pháp luật về phòng, tránh xâm hại trẻ em

Đọc thông tin dưới đây và thực hiện yêu cầu:

Trẻ em cũng như các cá nhân cần được bảo vệ về tính mạng, sức khoẻ, nhân phẩm, danh dự. Khoản 5 Điều 4 Luật Trẻ em 2016 (sửa đổi, bổ sung năm 2018) quy định: Xâm hại trẻ em là hành vi gây tổn hại về thể chất, tình cảm, tâm lí, danh dự, nhân phẩm của trẻ em dưới các hình thức bạo lực, bóc lột, xâm hại tình dục, mua bán, bỏ rơi, bỏ mặc trẻ em và các hình thức gây tổn hại khác.

Bất kì hành vi nào làm tổn hại đến trẻ em, tuỳ theo mức độ, tính chất và hậu quả có thể bị xử phạt hành chính (theo Nghị định số 130/2021/NĐ-CP ngày 30/12/2021 của Chính phủ) hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự (theo Điều 142, 144, 145, 146, 147 Bộ luật Hình sự 2015; sửa đổi, bổ sung năm 2017, 2025). Người phạm tội hiếp dâm người dưới 16 tuổi có thể chịu mức án cao nhất là tù chung thân hoặc tử hình.

Phòng, tránh xâm hại trẻ em không chỉ là trách nhiệm của cá nhân, gia đình mà còn là trách nhiệm của toàn xã hội. Điều 51 Luật Trẻ em 2016 (sửa đổi, bổ sung năm 2018) quy định rõ:

1. *Cơ quan, tổ chức, cơ sở giáo dục, gia đình, cá nhân có trách nhiệm thông tin, thông báo, tố giác hành vi xâm hại trẻ em, trường hợp trẻ em bị xâm hại hoặc có nguy cơ bị bạo lực, bóc lột, bỏ rơi đến cơ quan có thẩm quyền.*
2. *Cơ quan lao động – thương binh và xã hội, cơ quan công an các cấp và Ủy ban nhân dân cấp xã có trách nhiệm tiếp nhận, xử lí thông tin, thông báo, tố giác; phối hợp xác minh, đánh giá, điều tra về hành vi xâm hại, tình trạng mất an toàn hoặc gây tổn hại, mức độ nguy cơ gây tổn hại đối với trẻ em.*
3. *Chính phủ thiết lập tổng đài điện thoại quốc gia thường trực để tiếp nhận, xử lí thông tin, thông báo, tố giác nguy cơ, hành vi xâm hại trẻ em; quy định quy trình tiếp nhận và xử lí thông tin, thông báo, tố giác hành vi xâm hại trẻ em.*

Em hãy nêu một số quy định cơ bản của pháp luật về phòng, tránh xâm hại trẻ em.

4 Tìm hiểu một số cách phòng, tránh xâm hại

a) *Nhận diện các nguy cơ bị xâm hại*

Em hãy quan sát các bức tranh và thực hiện yêu cầu:

– Em hãy nêu tình huống có nguy cơ bị xâm hại trong các bức tranh trên và giải thích vì sao.

– Hãy nêu thêm các tình huống có nguy cơ bị xâm hại khác mà em biết.

b) Tìm hiểu cách phòng, tránh bị xâm hại

Em hãy quan sát các bức tranh và thực hiện yêu cầu:

– Em hãy nêu cách phòng, tránh bị xâm hại trong các bức tranh trên.

– Hãy nêu thêm cách phòng, tránh bị xâm hại khác mà em biết.

c) Tìm hiểu cách ứng phó khi có nguy cơ bị xâm hại

Em hãy quan sát các bức tranh và trả lời câu hỏi:

– Em hãy nêu cách ứng phó khi có nguy cơ bị xâm hại trong các bức tranh trên.

– Hãy nêu thêm cách ứng phó khi có nguy cơ bị xâm hại khác mà em biết.

LUYỆN TẬP

1 **Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào dưới đây? Vì sao?**

a *Mọi trẻ em đều có quyền được bảo vệ khỏi các hình thức xâm hại.*

b *Thủ phạm xâm hại thường là người mà trẻ em biết rõ (người quen).*

c *Chỉ người lạ mới xâm hại trẻ em.*

d *Thủ phạm xâm hại trẻ em cũng có thể là bạn bè cùng lứa tuổi.*

e *Trẻ em trai và trẻ em gái đều có thể là nạn nhân của xâm hại tình dục.*

2 **Những hành vi nào dưới đây là biểu hiện của xâm hại? Vì sao?**

a *Bạn Lân thường bảo Cường là đần, béo ú khiến Cường buồn bã, thiếu tự tin.*

b *Bác sĩ bảo An cởi áo để khám ngực khi có cả mẹ bạn ở đó.*

c *Mỗi khi công việc kinh doanh không thuận lợi, mẹ thường cáu gắt và đánh, mắng Gia.*

d *Chú hàng xóm cố tình vuốt má, sờ vào người Hạ mỗi khi gặp khiến bạn cảm thấy không thoải mái.*

e *Bố bắt Tâm phải nghỉ học để làm việc nhà như trông em, nấu cơm, phụ giúp bán hàng.*

3 **Em chọn cách ứng phó nào dưới đây nếu gặp nguy cơ bị xâm hại? Vì sao?**

a *Run sợ, khóc lóc.*

b *Hít thở sâu để lấy lại bình tĩnh và tìm cách ứng phó.*

c *Nói với người xâm hại rằng mình sẽ mách bố mẹ.*

d *Chịu đựng.*

e *Chống lại.*

g *Kêu lớn để người khác biết và giúp đỡ.*

h *Kể cho người thân về tình huống em gặp phải.*

i *Gọi cho Tổng đài Quốc gia Bảo vệ Trẻ em 111.*

sach-giao-khoa.com

4 **Em sẽ làm gì trong các tình huống sau?**

a *Thanh thường bị một nhóm bạn trong lớp trêu chọc, bàn tán về ngoại hình. Mỗi lần thấy Thanh, mấy bạn đó lại cười cợt, chê bai.*

b *Trong một lần dọn dẹp nhà cửa, mẹ phát hiện Dung có một cuốn sổ nhật kí. Vì muốn biết suy nghĩ, tâm tư của con gái nên mẹ đã mở ra đọc.*

c *Giờ ra chơi, Hải đang đi ở khu vực phía sau nhà vệ sinh thì nhìn thấy hai bạn lớp khác đứng quây xung quanh và ép một bạn cùng lớp Hải đứng sát vào tường với vẻ mặt tức giận.*

d *Trời xẩm tối, khi đang trên đường về nhà, Kiên thấy có một người đàn ông lạ mặt đi theo mình. Khi bạn đi nhanh thì người đó cũng đi nhanh, đi chậm thì người đó cũng đi chậm khiến Kiên rất sợ hãi.*

e *Quỳnh đang chơi cùng bạn thì chú hàng xóm đi qua. Chú khen Quỳnh xinh gái rồi kéo Quỳnh lại, ôm vào lòng, khiến bạn rất sợ hãi.*

5 Em cùng các bạn trong nhóm xây dựng tiểu phẩm, thảo luận cách ứng phó và đóng vai thể hiện trong các trường hợp sau:

- Bị đe doạ;
- Bị chửi mắng;
- Bị bỏ rơi, ít được quan tâm.

VẬN DỤNG

1 Em hãy cùng bạn ghi lại những điều nên làm và không nên làm để phòng, tránh bị xâm hại theo mẫu sau:

Những điều nên làm	Những điều không nên làm

2 Em hãy sưu tầm bài thơ, bài hát,... hoặc thiết kế tờ rơi tuyên truyền về phòng, tránh xâm hại; sau đó, chia sẻ với các bạn trong lớp.

3 Em hãy đóng vai là tuyên truyền viên để phổ biến đến bạn bè các kĩ năng phòng, tránh xâm hại.

sách-giáo-khoa.com

Để phòng, tránh xâm hại
Em hãy nhớ điều này
Nói không và bỏ chạy
Kể cho người lớn ngay.

CHỦ ĐỀ

SỬ DỤNG TIỀN HỢP LÍ

Bài 8 Sử dụng tiền hợp lí

MỤC TIÊU

- Nêu được một số biểu hiện của việc sử dụng tiền hợp lí.
- Biết vì sao phải sử dụng tiền hợp lí.
- Nêu được cách sử dụng tiền hợp lí.
- Thực hiện được việc sử dụng tiền hợp lí.
- Góp ý với bạn bè để sử dụng tiền hợp lí.

KHỞI ĐỘNG

Hãy chia sẻ với các bạn về việc em đã sử dụng tiền tiết kiệm của mình như thế nào.

KHÁM PHÁ

1 Khám phá các biểu hiện của việc sử dụng tiền hợp lí

Quan sát tranh và thực hiện yêu cầu:

1

2

sach-giao-khoa.com

?

– Nêu biểu hiện sử dụng tiền hợp lí của hai chị em trong các bức tranh trên.

– Kể thêm các biểu hiện khác của việc sử dụng tiền hợp lí.

2 Khám phá ý nghĩa và cách sử dụng tiền hợp lí

Đọc thông tin sau và trả lời câu hỏi:

Cô bé bán chè bưởi

Trong chương trình truyền hình Mặt trời bé con năm 2017, khán giả phải trầm trồ về khả năng kinh doanh và lập kế hoạch quản lí tiền rất hiệu quả của cô bé Nguyễn Hoàng Bảo Ngọc ("bé Bống bán chè bưởi", sinh năm 2007) đến từ Tuyên Quang. Thành công đó đến từ năng khiếu và niềm đam mê kinh doanh của Bống. Ngày nhỏ, khi chơi trò chơi mua sắm, Bống sớm nhận ra rằng, muốn mua được đồ gì đó thì cần phải có tiền. Nhưng khi chơi thì có thể dùng "tiền" cắt từ những tờ giấy, còn khi mua hàng thật thì phải có tiền thật, và muốn có tiền thì

bố mẹ phải làm việc. Số tiền bố mẹ Bống kiếm được chỉ có hạn nên việc chi tiêu phải cân đối và tiết kiệm để không bị lãng phí.

Để có tiền, ngay từ khi học lớp 2, Bống đã bắt tay vào kinh doanh chè bưởi. Tiền lãi trong kinh doanh được Bống chia thành 10 phần, phân bổ như sau:

Ví Đầu tư vào nguồn vốn (5 phần): Khoản tiền này được Bống dùng làm vốn nhập hàng để kinh doanh chè bưởi.

Ví Tự do tài chính (1 phần): Khoản tiền này Bống nhờ mẹ gửi tiết kiệm hằng tháng tại ngân hàng.

Ví Tiết kiệm dài hạn (1 phần): Bống bỏ lợn khoản tiền này để mua món đồ đắt tiền như xe đạp điện,...

Ví Giáo dục (1 phần): Khoản tiền này Bống dùng để tham gia các lớp học, mua sách, vở, đồ dùng học tập.

Ví Hưởng thụ (1 phần): Đó là khoản tiền Bống dùng để chăm sóc bản thân như ăn một món ăn mà mình yêu thích, mua một đôi giày đẹp, xem một bộ phim hay,...

Ví Cho đi (1 phần): Bống dùng món tiền này như một cách thể hiện lòng biết ơn cuộc sống: làm từ thiện, mua quà tặng người thân và thầy, cô giáo, thăm bạn ốm,...

Nhờ biết kinh doanh và sử dụng tiền hợp lí, Bống đã tạo được nguồn thu nhập, có tiền tiết kiệm, chi tiêu, đáp ứng nhu cầu của bản thân, giúp đỡ bố mẹ và những người gặp khó khăn trong cuộc sống.

(Theo lời kể của nhân vật)

- Bạn Bống đã sử dụng tiền như thế nào? Em có nhận xét gì về cách sử dụng tiền của bạn?
- Việc sử dụng tiền hợp lí có tác dụng như thế nào?
- Theo em, vì sao chúng ta phải sử dụng tiền hợp lí?

LUYỆN TẬP

1 **Em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến của bạn nào? Vì sao?**

a *Thuỷ cho rằng, mình mới là học sinh lớp 5, vì vậy việc bàn tới chuyện sử dụng tiền hợp lí là chưa cần thiết.*

b *Theo Bình, sử dụng tiền hợp lí giúp mỗi người tiết kiệm tiền và có sẵn tiền để sử dụng khi cần thiết.*

c *Nga cho rằng, sử dụng tiền hợp lí là tôn trọng công sức của bố mẹ và người lao động.*

d *Minh cho rằng, sử dụng tiền hợp lí giúp ta có tiền để giúp đỡ những người gặp khó khăn trong cuộc sống.*

e *Theo Yến, nếu giàu có thì cứ tiêu tiền thoải mái, không cần phải tính toán, cân nhắc.*

g *Lập cho rằng, nếu biết sử dụng tiền hợp lí, ta sẽ có tiền để chủ động thực hiện mơ ước của mình.*

sach-giao-khoa.com

2 **Phân loại nhóm những hành vi nên làm và không nên làm để sử dụng tiền hợp lí**

a *Mua những gì mà mình thích.*

b *Chỉ mua những thứ mình thực sự cần.*

c *Mua đồ vừa đủ dùng.*

d *Mua hàng còn trong hạn sử dụng.*

e *Lựa chọn món hàng có giá cả hợp lí.*

g *Lên kế hoạch trước khi mua sắm.*

h *Mua thật nhiều đồ ăn giảm giá để tích trữ.*

i *Mua đồ phù hợp với điều kiện tài chính của bản thân.*

3 **Em hãy nhận xét về việc sử dụng tiền của các bạn trong những trường hợp dưới đây:**

a *Sau tết Nguyên đán, bạn Phụng đã dùng hết số tiền mừng tuổi để mua kem mời các bạn. Bạn Toàn bỏ hết số tiền đó vào lợn đất. Bạn Vân đưa số tiền đó nhờ mẹ mua thêm gà về nuôi để cuối năm bán lấy tiền mua sách vở, quần áo. Bạn Thảo lại chia số tiền đó làm nhiều phần: 50% nuôi lợn đất; 30% mua đồ dùng học tập; 10% mua quà tặng sinh nhật bố; 10% giúp đỡ một bạn trong lớp gặp khó khăn.*

b *Cả nhóm rủ nhau đi mua quà sinh nhật tặng Liên. Cô bán hàng nói, phải mất thêm 10 000 đồng để gói quà. Hằng nói với các bạn: "Nhà tớ cũng có giấy gói và hộp đựng quà rất đẹp. Tiện đường, chúng mình mang qua nhà tớ gói, tiết kiệm được 10 000 đồng". Triều gạt đi: "Thôi, tưởng tiết kiệm được nhiều chứ 10 000 đồng thì bõ bèn gì!". Quang bảo: "10 000 đồng cũng quý, nhưng theo tớ thì không cần phải gói đâu, cứ tặng thế này cũng được".*

4 **Em sẽ làm gì nếu ở trong những tình huống dưới đây?**

a *Do có thành tích cao trong hội thi văn nghệ nên bố mẹ thưởng cho em một ít tiền. Một số bạn gợi ý em dùng hết số tiền đó để chiêu đãi các bạn.*

b *Món đồ mà em yêu thích được giảm giá. Nhưng nếu mua nó, em phải dùng hết số tiền mà em đang có.*

c *Em đã tiết kiệm được một khoản tiền đủ để mua chiếc xe đạp mà mình hằng mơ ước. Chị của em lại khuyên nên nhờ bố gửi số tiền đó vào ngân hàng để lấy lãi.*

d *Em rất thích một bộ sách khoa học nhưng chưa đủ tiền. Bạn em hứa sẽ cho em vay tiền để mua.*

sach-giao-khoa.com

5 Em sẽ khuyên bạn điều gì?

a *Na nhịn ăn sáng để lấy tiền mua món đồ mà mình yêu thích.*

b *Nam dùng hết tiền tiết kiệm để mua một con rô-bốt.*

c *Mặc dù có tiền nhưng Dung không dám dùng tiền để mua bất kì thứ gì mà mình thích.*

d *Tuy hoàn cảnh gia đình khó khăn nhưng Thanh vẫn đòi mẹ mua cho một chiếc máy tính bỏ túi mặc dù máy tính cũ vẫn còn dùng được.*

VẬN DỤNG

1 Thử tài chi tiêu

Bố mẹ đưa cho em 100 000 đồng để đi chợ mua thức ăn cho một bữa cơm gia đình bốn người. Hãy căn cứ vào số tiền, nhu cầu dinh dưỡng, số lượng thành viên trong gia đình và giá cả thực phẩm để lên thực đơn các loại thực phẩm cần mua theo gợi ý sau:

Loại	Số lượng	Giá cả	Tổng

2 Em hãy lập bảng theo dõi chi tiêu cá nhân theo gợi ý sau:

Thời gian	Các khoản thu	Các khoản chi
Ngày… tháng…		

sách-giáo-khoa.com

Những người khéo ăn thì no,
Khéo co thì ấm, khéo đo thì vừa
Mua hàng không thiếu, chẳng thừa
Dành tiền tiết kiệm phòng ngừa rủi ro.

MỘT SỐ THUẬT NGỮ DÙNG TRONG SÁCH

Thuật ngữ	Giải thích	Trang
Khám	Nhà giam.	5
Trách nhiệm hình sự	Là hậu quả mà người phạm tội phải gánh chịu thể hiện ở bản án kết tội của Toà án.	49
Viên cố đạo	Là người thực hiện các nghi lễ của đạo Công giáo.	6
Xử phạt hành chính	Hình thức xử phạt bằng cảnh cáo hoặc phạt tiền.	49

NGUỒN ẢNH SỬ DỤNG

Trang	Số thứ tự ảnh	Nguồn trích dẫn
Trang 6	Ảnh 1	Báo Nhân dân
	Ảnh 2	Tạp chí Tuyên giáo
	Ảnh 3	Báo Người lao động
	Ảnh 4	Thông tấn xã
	Ảnh 5	Báo VietNamNet
	Ảnh 6	Báo VnExpress
Trang 59	Ảnh 2	Bảo Ngọc

sach-giao-khoa.com

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn trong cuốn sách này.

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Chủ tịch Hội đồng thành viên – Tổng Giám đốc NGUYỄN TIẾN THANH

Chịu trách nhiệm nội dung:
Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập lần đầu: NGUYỄN THỊ TRANG – NGÔ THỊ HÀ
Biên tập tái bản: NGUYỄN THỊ TRANG
Biên tập mĩ thuật: NGUYỄN BÍCH LA
Thiết kế sách: NGUYỄN ĐÌNH HƯƠNG
Trình bày bìa: NGUYỄN BÍCH LA
Minh hoạ: LÊ MẠNH CƯỜNG
Sửa bản in: NGUYỄN DUY LONG – NGUYỄN THỊ TRANG
Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN MĨ THUẬT VÀ TRUYỀN THÔNG

Bản quyền © (2024) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

ĐẠO ĐỨC 5
Mã số: G1HH5G002h26
In ..... bản, (QĐ ... - NXBGDHN) khổ 19 x 26,5 cm.
Đơn vị in:.....
Cơ sở in:.....
Số ĐKXB: 7-2026/CXBIPH/40-09/GD
Số QĐXB: .../QĐ-GD-HN ngày ... tháng ... năm .....
In xong và nộp lưu chiểu quý ..... năm .....
Mã số ISBN: 978-604-0-39220-6

HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 5 – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1. Tiếng Việt 5, tập một
2. Tiếng Việt 5, tập hai
3. Toán 5, tập một
4. Toán 5, tập hai
5. Khoa học 5
6. Đạo đức 5
7. Âm nhạc 5
8. Mĩ thuật 5
9. Công nghệ 5
10. Lịch sử và Địa lí 5
11. Tin học 5
12. Hoạt động trải nghiệm 5
13. Giáo dục thể chất 5
14. Tiếng Anh 5 – Global Success – SHS, tập một
15. Tiếng Anh 5 – Global Success – SHS, tập hai

Website: https://www.nxbgd.vn

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

ISBN 978-604-0-39220-6

9 786040 392206

Giá: 7.600 đ